

denkvormen te herleven: want er is maar één object, de natuur. 't Ding an sich wordt dan ook niet meer als bij Kant pro memorie uitgetrokken ter herinnering aan de mogelijkheid van niet-ruimtelijk tijdelijke ordening der waarnemingsinhouden: het wordt tot begrip der grens van volkomen bepaling.

Is dit alles meer in Hegeliaansche richting, 't merkwaardig verschil tusschen Romantiek en Renaissance komt toch ook hier uit. De eerste aanvaardt een uiterlijke afsluiting van het kenproces, de laatste zoekt die slechts in de identiteit der methode. Hegel is de rationalistische historicus, die meent, dat de ontplooiing van den objectieven geest in de geschiedenis hem kenbaar wordt. De Marburger is de methodoloog der natuurwetenschap: de geschiedenis*wetenschap* dient op den duur gephysicaliseerd te worden<sup>125</sup>). Als proces daarentegen valt de geschiedenis niet meer onder de wetenschappelijke kennis, slechts onder den scheppenden logos. Wil men dit proces, nadat het primair doorleefd werd, reflexief bezien, dan is men volgens Natorp bezig aan psychologie.

Een eenigszins ander beeld vertoont de zgn. Freiburger richting. Wel deelt zij met de Marburgers de vraagstelling naar de fundeering van het vorm-inhoud schema en gaat ze dus eveneens met Fichte en Hegel boven Kant uit. Ook hier houdt wijsbegeerte zich alleen bezig met de wetenschappen, en niet met hare terreinen. En al evenzeer wordt onderscheid in terrein ontkend.

Toch is er verschil. Rickert — om me nu ook hier maar tot één typeerende figuur te bepalen — draagt in den actieven methodologischen logos geen enkel mathematisch moment in<sup>126</sup>), waardoor heel z'n gedachtengang 'n minder technisch cachet draagt dan die van Cohen. Bovendien spreekt hij gaarne van normen en bij de huidige verwarring van norm, gebod en wet verkrijgt z'n stelsel licht den schijn minder idealistisch te zijn. Men is al zóó aan de overheersching der mathematische natuurwetenschap gewend dat de waardeering ook in Christelijke kringen vaak zonder nader doordenken een prae verschaft aan wie het durft bestaan dit ondragelijk juk van de schouders te werpen.

Juist daarom echter is m. i. bezinning dubbel noodig.

Rickert gaat uit van de geschiedbeschrijving, die mede onder den invloed der Romantiek in Duitschland in de vorige eeuw een hooge vlucht nam: namen als Ranke, Mommsen en Burckhardt strekken ten bewijze. Op het voetspoor van Windelband vraagt Rickert nu naar de logische onderstellingen der geschiedeniswetenschap. Bij de beschrijving is nl. te onderscheiden de waardeering en het resultaat van onderzoek. Bij de *beschrijving* gaan deze altijd samen, maar wat is de methode van de wetenschap? Hij meent haar te kunnen omschrijven als betrekking op waarden, die gefundeerd zijn in normen<sup>127</sup>).

Nu moet hiertegen reeds ernstig bezwaar worden gemaakt. Historische personen worden niet betrokken op *waarden*, maar op hun *taak* en onderzocht wordt niet welke waarden ze realiseerden, maar hoe ze hun